

2020-04-16
S2020/03318/FS (delvis)

Socialdepartementet

Socialstyrelsen
106 30 Stockholm

Uppdrag om små utförares möjlighet att verka i primärvården

Regeringens beslut

Regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att kartlägga hur möjligheten för flera utförare av hälso- och sjukvård att tillsammans få delta i ett valfrihets-system enligt 5 kap. 1 § lagen (2008:962) om valfrihetssystem (LOV), alternativt möjligheterna för en grupp utförare att delta i en upphandling enligt 4 kap. 5 § lagen (2016:1145) om offentlig upphandling (LOU), tillämpas i primärvården.

Med beaktande av patientperspektivet ska Socialstyrelsen, om det inte är uppenbarligen obehövt, lämna författningsförslag som förenklar för mindre enheter att i samverkan med andra erbjuda sina tjänster i primärvården.

Konkurrensverket ska, genom att ge råd och stöd utifrån sin expertis, bidra till Socialstyrelsens genomförande av uppdraget. Konkurrensverket är tillsynsmyndighet enligt LOV och har bl.a. haft flera regeringsuppdrag att följa upp vårdvalsystem inom primärvården och den specialiserade öppenvården ur ett konkurrensperspektiv.

I uppdragets genomförande ska Socialstyrelsen samråda med Upphandlingsmyndigheten och föra en dialog med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), organisationer som företräder privata utförare och andra berörda aktörer.

Socialstyrelsen får för uppdragets genomförande använda 2 000 000 kronor under 2020 och Konkurrensverket får använda 400 000 kronor under 2020. Kostnaderna ska belasta utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social

omsorg, anslaget 1:6 Bidrag till folkhälsa och sjukvård, anslagsposten 1 Professionssatsningen. Medlen utbetalas engångsvis efter rekvisition ställd till Kammarkollegiet. Rekvisitionen ska ske senast den 1 december 2020. Medel som inte har utnyttjats ska återbetalas till Kammarkollegiet senast den 31 mars 2021. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning över använda medel lämnas till Kammarkollegiet.

Socialstyrelsen ska redovisa uppdraget att genomföra en kartläggning till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 1 juni 2021. I redovisningen ska det framgå om Socialstyrelsen avser att återkomma med författningsförslag. Om det finns behov av författningsförslag ska Socialstyrelsen redovisa dessa inklusive en konsekvensanalys senast den 1 november 2021 till Regeringskansliet (Socialdepartementet).

Rekvisition, återbetalning och redovisningar ska hänvisa till det diarie-nummer som detta beslut har.

Ärendet

Enligt januariavtalet, som är en sakpolitisk överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna, ska det bli enklare att bedriva vård på landsbygden. Inom ramen för den pågående omställningen mot en mer nära vård med fokus på primärvården är det viktigt att kunna stödja omställningen i de delar av landet som på grund av bland annat långa avstånd har särskilt svårt att bemanna enheter och organisera vården så att den kommer närmare befolkningen.

Den 9 april 2020 beslutade regeringen lagrådsremissen Inriktningen för en nära och tillgänglig vård – en primärvårdsreform mot bakgrund av delbetänkandet God och nära vård – En primärvårdsreform (SOU 2018:39). Med primärvård inbegrips både regionalt och kommunalt finansierad hälso- och sjukvård. I lagrådsremissen föreslås bl.a. en övergripande inriktning för en nära och tillgänglig vård med fokus på primärvården samt tre mål för inriktningen. Inriktningsmålen är att tillgängligheten till primärvården ska öka, en mer delaktig patient och en personcentrerad vård och att kontinuiteten i primärvården ska öka. I lagrådsremissen slår regeringen fast att utvecklingen av primärvården är central för att dessa tre mål ska kunna uppnås. Regeringen konstaterar också att god kompetensförsörjning, digitalisering, samverkan mellan huvudmän och en ändamålsenlig uppföljning av omställningen samt att denna inte ska ske på bekostnad av akutsjukvården är viktiga

förutsättningar för att reformen ska kunna genomföras. Med anledning av det lämnar regeringen författningsförslag och bedömningar i lagrådsremissen som ska lägga grunden för en förstärkt primärvård.

När det gäller att göra primärvården mer tillgänglig finns det en särskild utmaning i att göra den tillgänglig i alla delar av landet, även de mest glest befolkade.

I lagrådsremissen lyfter regeringen betydelsen av att utförare av till exempel olika storlek och med olika bemanning enligt nuvarande lagstiftning gemensamt ska kunna ingå avtal med regionen och därmed gemensamt uppfylla åtagandet att tillhandahålla vårdtjänster till befolkningen. Samverkan mellan olika enheter i primärvården är viktigt för att säkerställa att den samlade primärvårdens utbud uppfattas som sammanhängande för patienten.

Regeringen konstaterar att det enligt gällande lagstiftning finns möjligheter för utförare att samverka vid utförandet av tjänster i primärvård. Det gäller för såväl den av regionerna finansierade hälso- och sjukvården som den kommunala hälso- och sjukvården. Rätten att få delta i ett valfrihetssystem regleras i 5 kap. 1 § LOV, där det framgår att fysiska eller juridiska personer, antingen var för sig eller tillsammans med andra leverantörer, kan lämna in en ansökan. Denna bestämmelse möjliggör således redan i dag samarbete med andra leverantörer för utförande av de avtalade tjänsterna. Motsvarande bestämmelser vad gäller samarbete mellan leverantörer finns även i LOU. I 4 kap. 5 § LOU anges att en grupp av leverantörer får delta i en upphandling. I samma paragraf i LOU finns även bestämmelser om att den upphandlande myndigheten i upphandlingsdokumenten får ange hur en grupp av leverantörer ska uppfylla kraven på ekonomisk och finansiell ställning eller på teknisk kunskap och yrkeskunskap, om objektiva skäl berättigar detta. Även särskilda villkor om hur en grupp leverantörer ska fullgöra kontraktet får ställas, om det är berättigat av objektiva skäl.

Att gällande regelverk tillämpas så att fler utförare får möjlighet att verka ger en större mångfald av aktörer och kan till exempel bidra till en mer tillgänglig nära vård i glest befolkade områden eller andra områden inom vilka det är särskilt svårt att attrahera vårdgivare.

Närmare om uppdraget

Socialstyrelsen ska med stöd av Konkurrensverket kartlägga hur möjligheten för flera utförare av hälso- och sjukvård att tillsammans få delta i ett valfrihetssystem enligt 5 kap. 1 § LOV, alternativt möjligheterna för en grupp utförare att delta i en upphandling enligt 4 kap. 5 § LOU, tillämpas i primärvården. Inom ramen för uppdraget ska Socialstyrelsen bl.a. granska

- hur ofta möjligheterna för flera olika utförare att gemensamt ingå avtal med regionerna används och omfattningen av dessa avtal,
- praktiska förutsättningar för utförare som gemensamt ingår sådana avtal, vad gäller exempelvis möjlighet att sinsemellan fördela åtagandet emellan sig och vad konsekvenserna blir om en utförare inte kan fortsätta sitt uppdrag,
- vilken typ av villkor som ställs upp för respektive utförare, t.ex. gällande ersättningsnivåer,
- vilken information och kunskap som finns hos regioner och utförare om de möjligheter som regelverket tillåter och, om kunskapen brister, föreslå hur den kan öka, samt
- hur de primärvårdsinsatser som utförare gemensamt erbjuder kan vara samordnade och sammanhängande för patienten så att dennes vårdbehov kan tillgodoses på bästa sätt.

Med beaktande av patientperspektivet, bl.a. när det gäller hur insatserna kan vara samordnade, ska Socialstyrelsen, om det inte är uppenbarligen obehövligt, lämna författningsförslag som förenklar för mindre enheter, t.ex. bestående av en specialist i allmänmedicin och en distriktssköterska, att i samverkan med andra ingå avtal och verka inom primärvården.

Myndigheten ska dessutom utifrån ett patientperspektiv analysera och se över behovet av eventuella andra insatser som syftar till att undanröja hinder och förenkla för utförare av olika storlek att verka i primärvården.

Inom ramen för uppdragets genomförande ska Socialstyrelsen beakta förslagen i betänkandet God och nära vård – En primärvårdsreform (SOU 2018:39) och regeringens lagrådsremiss Inriktningen för en nära och tillgänglig vård – en primärvårdsreform.

Socialstyrelsen ska analysera vilka konsekvenser eventuella förslag till författningsändringar och övriga förslag på insatser kan medföra för patienter, utförare och regioner. Förslagen ska analyseras i förhållande till dataskydds-

förordningen. Vidare ska eventuella konsekvenser för staten och regionerna kostnadsberäknas. I 14 kap. 3 § regeringsformen anges att en inskränkning av den kommunala självstyrelsen inte bör gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen. Det innebär att en proportionalitetsprövning ska göras under lagstiftningsprocessen. Om något av förslagen som lämnas påverkar den kommunala självstyrelsen ska därför, utöver dess konsekvenser, också de särskilda avvägningar som lett fram till förslagen särskilt redovisas.

I arbetet med uppdraget ska Socialstyrelsen beakta regionernas pågående arbete med covid-19. Regionernas administration ska således i möjligaste mån begränsas.

För uppdragets genomförande beräknar regeringen att avsätta ytterligare medel till Socialstyrelsen och Konkurrensverket för 2021.

På regeringens vägnar

Lena Hallengren

Malin Nylén Bolinder

Likalydande till
Konkurrensverket

Kopia till

Statsrådsberedning/Internrevisionen
Finansdepartementet/OFA OU
Näringsdepartementet/MK
Regeringskansliets förvaltningsavdelning EKOL
Samordnad utveckling för god och nära vård (S 2017:01)
Kammarkollegiet
Myndigheten för vård- och omsorgsanalys
Upphandlingsmyndigheten
Sveriges Kommuner och Regioner